

Рекомендована д. фармац. наук, проф. Б. Л. Парновським

УДК 614.27:616-036.864

ОПТИМІЗАЦІЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИРОБІВ МЕДИЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ФАКТОР ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

© Н. Б. Ярко, П.-І. П. Міненко

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Резюме: розглянуто фактори, які формують якість життя пацієнтів при використанні виробів медичного призначення. Обґрунтована необхідність вивчення засад фармацевтичної допомоги при реалізації виробів медичного призначення, що передбачає опрацювання методології оцінки якості життя пацієнтів при їх використанні.

Ключові слова: вироби медичного призначення, якість життя.

Вступ. Якість життя (ЯЖ) набуває великого значення у світовій медичній практиці як показник загального стану пацієнта, ефективності лікувальних та реабілітаційних заходів. На сьогодні вважають, що якість життя є характеристикою фізичного, психологічного, емоційного і соціального функціонування, що має в основі суб'єктивне сприйняття. У медицині якість життя стосується передусім стану здоров'я, вважають, що це – рівень благополуччя і задоволення тими сторонами життя, на які впливає хвороба її лікування або нещасні випадки. Тому якість життя хворої людини у сучасній медицині розглядається як інтегральна характеристика її стану, що складається з фізичного, психологічного, соціального компонентів. Їх всебічне вивчення дозволяє визначити рівень якості життя як окремої особи, так і цілих груп, і встановити, за рахунок якого складника він підвищується чи знижується та на що необхідно вплинути, щоб його покращити [11]. Не завжди покращення патологічного стану пацієнта супроводжується покращенням самопочуття пацієнта. Оптимальним вважають лікування, яке не лише збільшує тривалість життя, але і покращує його якість. Більшість досліджень ЯЖ в медицині, в т. ч. з удосконалення фармацевтичної допомоги, стосується хворих конкретних нозологій [4, 5, 10, 12] з використанням лікарських засобів. Однак системні дослідження з опрацювання основних засад фармацевтичної допомоги при реалізації та використанні конкретних груп виробів медичного призначення (ВМП) та інших товарів, що реалізуються через аптечні заклади, не проводились.

Мета дослідження – обґрунтувати необхідність надання та стандартизації фармацевтичної допомоги при реалізації виробів медичного призначення.

Методи дослідження. Об'єктом аналізу обрано систему фармацевтичної допомоги населенню при його забезпеченні з інформаційним супроводом про раціональне використання виробів медичного призначення. При проведенні дослідження використано методи інформаційного пошуку, спостереження, аналізу, синтезу, формалізації, системного підходу з елементами товарознавчого аналізу виробів медичного призначення.

Результати й обговорення. Для вирішення проблеми покращення якості життя людини важливу роль відіграє профілактична медицина. Домінування принципів профілактичної медицини у розвинутих країнах дозволило значно зменшити захворюваність і смертність від соціально-небезпечних хвороб, хвороб серцево-судинної системи, діабету, інфекційних захворювань тощо.

Необхідно зазначити, що якість життя пацієнтів значно покращується при застосуванні раціональної фармакотерапії, направленої на максимальний лікувальний ефект з мінімальними побічними діями. Інструментом раціоналізації фармакотерапії можуть слугувати результати фармакоеконімічних досліджень, зокрема, аналізу вартість/користь. У цьому випадку якість життя є основним критерієм ефективності фармакотерапії [3]. На нашу думку, використання методу вартість/користь є прийнятним для дослідження якості життя пацієнтів, що використовують ВМП [14].

Велике значення для покращення якості життя пацієнтів має фармацевтична допомога. Фармацевтична допомога – комплекс організаційно-економічних, спеціальних (медико-фармацевтичних) і соціально-супільних заходів, спрямованих на збереження, поліпшення та

усунення фізичних і, як наслідок, моральних страждань людей із використанням фармацевтичних препаратів і виробів медичного призначення [9]. Зміст та форми надання фармацевтичної допомоги постійно трансформуються відповідно до змін зовнішнього соціально-супільного, економічного та науково-технічного середовища. Складовими елементами фармацевтичної допомоги є процес забезпечення населення лікарськими препаратами і виробами медичного призначення, фармацевтична діагностика, фармацевтична профілактика та фармацевтична опіка [15].

Частково питання фармацевтичної опіки при реалізації ВМП досліджувались Б. П. Громовиком та співавторами [1, 2, 6, 13].

Введення лікарських засобів, проведення простих медико-діагностичних маніпуляцій, догляд за хворими здійснюється за допомогою виробів медичного призначення, які також реалізуються через аптечні заклади. Неправильно підібраний ВМП та некоректне його використання може завдати значної шкоди здоров'ю пацієнта, тобто впливає на фізичний стан, спричиняючи при цьому психологічний дискомфорт та зниження соціальної активності. На першому етапі нашого дослідження ми розглянули фактори, що інтегрально формують ЯЖ при застосуванні ВМП (матеріал, з якого виготовлено ВМП та його будова, розміри, способи використання, зберігання і сервісне обслуговування).

Так, використання шприців, виготовлених з латексу, може спричинити анафілактичний шок у людей з латексною алергією; двокомпонентні шприци роблять ін'єкцію суттєво болючішою, позаяк поршень рухається "ривками" (не плавно і так само рухається і голка); використання голок невідповідних розмірів: при внутрішньом'язовому введенні може спричинити біль, появу синців та появу інфільтратів, що потребує додаткових коштів на їх усунення; при введенні інсуліну – гіпоглікемію, провокувати біль та місцеві імунні реакції; багаторазове використання одноразових голок для введення інсуліну спричиняє болісні відчуття, кінчик голки тупиться, закручується і може зламатись та залиши-

тись у тілі пацієнта, а місця ін'єкції можуть кровити і залишати неестетичні синці, окрім того, може виникати ліподистрофія, що, у свою чергу, суттєво знижує засвоєння інсуліну та призводить не тільки до перерозходу лікарського засобу, а й до поганого самопочуття хворих на цукровий діабет. Недотримання правил використання, зберігання (шприц-ручки, глюкометри, апарати для вимірювання тиску) та сервісного обслуговування вимірювальних апаратів призводить до суттєвих похибок, що також негативно впливає на фармакотерапію, а значить і на стан хворого [2, 6, 13]. Неправильно підібраний розмір засобу для ін'єкції та його некоректне використання спричиняє неприємні відчуття та може призвести до пролежнів. Пацієнт повинен мати достатньо повну інформацію про ВМП, правила використання, сервісного обслуговування, утилізації або знищення, а провізор повинен підібрати необхідний ВМП, виходячи з їх переваг та недоліків, орієнтуючись при цьому на конкретного пацієнта. Провізор є для пацієнта не тільки джерелом конкретної інформації, а й консультантом при доборі необхідного ВМП.

Важливим аспектом ЯЖ є оцінка цього показника. Оцінка ЯЖ надає можливість диференційовано визначити вплив захворювання та методів профілактики, лікування і реабілітації на стан хворого з урахуванням як пов'язаних, так і непов'язаних із захворюванням факторів. Дослідження ЯЖ передбачає застосування стандартизованих запитальників, проте їх бракує при проведенні оцінки ЯЖ пацієнтів при використанні ВМП [7, 8].

Таким чином, виникла потреба в опрацюванні засад фармацевтичної допомоги при реалізації та використанні конкретних груп ВМП та інших груп товарів обмеженого аптечного асортименту, а також необхідність підібрати відповідний інструмент дослідження ЯЖ при використанні ВМП.

Висновок. Обґрунтовано необхідність опрацювання фармацевтичної допомоги при реалізації та використанні ВМП та інших груп товарів, що реалізуються через аптечні заклади, а також методології дослідження ЯЖ пацієнтів при використанні ВМП.

Література

1. Громовик Б. П. Концептуальні питання фармацевтичної опіки Б. П. Громовик, В. В. Пропіснова, І. А. Зупанець // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2009. – № 1-2. – С. 58–61.
2. Принципы товароведческого анализа аппаратов для измерения артериального давления и фармацевтической опеки при их реализации / [Громовик Б. П.,

Ярко Н. Б., Галайко Н. В. и др.] // Провизор. – 2005. – № 15. – С. 7–11.

3. Заліська О. М. Фармакоеконіміка: теоретичні й практичні напрямки у світі та в Україні / О. М. Заліська, Б. П. Парновський // Рациональная фармакотерапія. – 2010. – № 4 (17). – С. 14-16.

4. Майнич Ю. В. Оптимізація лікарського забезпечення дітей з інфекційними захворюваннями: автореф.

дис. ... канд. фарм. наук / Ю. В. Майнич. – Львів, 2009. – 24с.

5. Парамош О. В. Оптимізація лікарського забезпечення хворих з розладами психіки: автореф. дис. ... канд. фарм. наук / О. В. Парамош. – Львів, 2008. – 21с.

6. Периферійні внутрішньовенні катетери: класифікація та фармацевтична опіка при їх використанні / [Ярко Н. Б., Громовик Б. П., Галайко Н. В. та ін]. – Київ, 2009. – 20с.

7. Приступа Є. Якість життя людини: категорії, компоненти та їх вимірювання / Є. Приступа, Н. Куриш // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2010, № 2. – С. 54-63.

8. Романенко Я. М. Якість життя як сучасна проблема реабілітології / Я. М. Романенко, Ю. О. Лянной // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2010. – № 4. – С. 91-95.

9. Фармацевтична енциклопедія (2-ге вид. переробл. і доповн.) / під. ред. В. П. Черниха. – К. : "Моріон", 2010. – 1452 с.

10. Ханік Н. Л. Організаційно-економічне обґрунтування оптимізації медикаментозного забезпечення

нестероїдними протизапальними лікарськими засобами: автореф. дис. ... канд. фарм. наук / Н. Л. Ханік. – Львів, 2009. – 24с.

11. Ягенський А. В. Оцінка якості життя у сучасній медичній практиці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://internal.mif-ua.com/archive/issue-178/article-418/>

12. Янишин У. Я. Фармацевтичне забезпечення лікування сифілісу, гонореї, ВІЛ/СНІДу: автореф. дис. ... канд. фарм. наук / У. Я. Янишин. – Львів, 2009. – 24с.

13. Фармацевтична опіка при використанні засобів для парентерального введення інсуліну / Н. Б. Ярко, Б. П. Громовик, А. І. Бойко [та ін.] // Фармацевтичний часопис. – 2010. – № 3. – С. 95-101.

14. Ярко Н. Б. Фармакоеконімічні аспекти інсулінотерапії: матеріали II науково-практичної конференції фармакоеконіміка в Україні: состояние и перспективы развития / Н. Б. Ярко, О. Р. Левицька, Н. В. Галайко. – Харків: НФаУ, 2009. – С. 100.

15. Фармацевтична профілактика та її кадрове забезпечення / [Яцкова Г.Ю., Слабий М.В., Крамаренко Г. В., Парновський Б.Л.]. – Львів, 2007. – 198с.

ОПТИМИЗАЦИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ИЗДЕЛИЙ МЕДИЦИНСКОГО НАЗНАЧЕНИЯ КАК ФАКТОР УЛУЧШЕНИЯ СИСТЕМЫ КАЧЕСТВА ЖИЗНИ

Н. Б. Ярко, П.-И. П. Миненко

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Резюме: рассмотрено факторы, что формируют качество жизни пациентов при использовании изделий медицинского назначения. Обосновано необходимость изучения принципов фармацевтической помощи при реализации изделий медицинского назначения, что предусматривает разработку методологии оценки качества жизни пациентов при их использовании.

Ключевые слова: изделия медицинского назначения, качество жизни.

OPTIMIZATION OF PHARMACEUTICAL CARE DURING SELLING OF HEALTHCARE PRODUCTS AS A FACTOR OF LIFE QUALITY IMPROVING

N. B. Yarko, P.-I. P. Minenko

Lviv National Medical University by Danylo Halytskyi

Summary: the factors that form life quality of patients who use healthcare products were analyzed. The necessity of studying the main principles of pharmaceutical care during selling healthcare products was proved. It's important to work out the methods of the estimation of life quality of patients who use these products.

Key words: healthcare products, quality of life.